

گزارش پژوهشی:

بررسی ابعاد، وضعیت و مسائل تولید و پرورش ماهی تیلاپیا در ایران و جهان

اندیشکده اقتصاد مقاومتی

گروه کشاورزی

تیر ماه ۱۳۹۷

رهبر معظم انقلاب: علاج برون رفت از مشکلات کشور «اقتصاد مقاومتی» است.

معرفی اندیشکده اقتصاد مقاومتی

اندیشکده اقتصاد مقاومتی یک کانون تفکر با مأموریت «تصمیم سازی برای حل مسائل اقتصاد کشور در راستای تحقق اقتصاد مقاومتی» است که در سال ۱۳۹۵ فعالیت رسمی خود را آغاز نمود.

شناسایی شبکه مسائل در هر حوزه موضوعی، طراحی راهکار برای حل مسائل احصاء شده و هم‌اندیشی جهت ارزیابی و تدقیق آن، بررسی تجربیات جهانی، طرح مباحث در فضای نخبگانی و رسانه‌ای و پیگیری راهکارهای ارائه شده از دستگاه‌ها و مسئولین مرتبط به منظور اتخاذ تصمیمات لازم، از جمله فعالیت‌هایی است که در اندیشکده انجام می‌شود.

علاقه‌مندان می‌توانند از طریق سایت Mett.ir با اندیشکده اقتصاد مقاومتی در ارتباط باشند و نظرات، انتقادات و پیشنهادهای خود را در خصوص این گزارش و همچنین سایر فعالیت‌های اندیشکده، مطرح کنند.

بررسی ابعاد، وضعیت و مسائل تولید و پرورش ماهی تیلاپیادر ایران و جهان

کشاورزی	گروه موضوعی:
پژوهشی	نوع گزارش:
۱۳۹۷۰۴۶۰۲	شناسه:
۱۳۹۷/۰۴/۰۱	تاریخ انتشار:
عبدالله فروتن	تهیه و تدوین:
محمد امینی‌رعیا	مدیر مطالعه:

خلاصه مدیریتی

این گزارش حاصل فعالیت های مختلف اعم از بررسی، تحلیل، جریان سازی رسانه ای و پیگیری تولید ماهی تیلاپیا در کشور طی یک سال اخیر است که ماحصل مباحث مهم آن با تکیه بر ۱۷۰ منبع داخلی و خارجی در این زمینه، در آن گردآوری شده است.

در فصل اول گزارش به معرفی ماهی تیلاپیا پرداخته شده و خصوصیات ۶ گونه مهم پرورشی این ماهی تشریح گردیده است. سپس به خصوصیات غذایی و درمانی تیلاپیا و استفاده از آن در صنایع دیگر اشاره شده است. نتایج این فصل نشان می دهد که ماهی تیلاپیا ارزش غذایی و درمانی بسیار بالایی دارد و می توان آن را در صنایع دیگر نیز استفاده کرد؛ همچنین گونه تیلاپیای نیل، مناسب ترین گونه برای پرورش در کشور می باشد.

در فصل دوم به بزرگ ترین تولیدکنندگان ماهی تیلاپیا و وضعیت تولید آن ها اشاره خواهد شد، سپس ۵ مصرف کننده اصلی این ماهی معرفی گردیده و وضعیت آن ها بررسی می شود. نتایج این فصل نشان می دهد چین، اندونزی و مصر بزرگ ترین تولیدکنندگان و آمریکا و کانادا بزرگ ترین مصرف کنندگان ماهی تیلاپیا در جهان هستند.

در فصل سوم به بررسی سلامت ماهی تیلاپیا توسط سازمانهای ذی صلاح داخلی و خارجی پرداخته خواهد شد. نتایج این فصل نشان می دهد که تقریباً تمامی سازمان های غذایی و دارویی ایران و جهان علاوه بر تایید سلامت تیلاپیا، مصرف آن را نیز توصیه کرده اند.

در فصل چهارم نظرات اساتید محیط زیست و شیلات، متخصصان تغذیه و دامپزشکی، مسئولین بخش دولتی و خصوصی شیلات و مسئولین وزارت جهاد کشاورزی استانهای کشور در خصوص ماهی تیلاپیا بررسی می شود.

در فصل پنجم نیز به بررسی مزایای تولید ماهی تیلاپیا در کشور و حجم اشتغالزایی آن پرداخته شده است؛ سپس وضعیت تولید ماهی تیلاپیا در کشور و موانع پیش روی آن و عواملی که منجر شد تا این ماهی در ۴ استان کشور پس از ۱۰ سال اجازه تولید پیدا کند، پرداخته شده است.

فهرست مطالب

فصل ۱. تیلاپیا چیست.....	۶
۱-۱- آشنایی با ماهی تیلاپیا.....	۶
۱-۱-۱- معرفی اجمالی تیلاپیا.....	۶
۱-۱-۲- خصوصیات کلی تیلاپیا.....	۸
۱-۱-۳- رفتار تغذیه‌ای.....	۹
۱-۲- تیلاپیا گونه نیل.....	۹
۱-۲-۱- مشخصات تیلاپای نیل.....	۱۰
۱-۲-۲- تغذیه.....	۱۰
۱-۲-۳- تولیدمثل.....	۱۰
۱-۲-۴- ویژگی‌های زیستی و اکولوژیک.....	۱۱
۱-۳- تیلاپیا گونه قرمز.....	۱۱
۱-۴- تیلاپیا گونه موزامبیکس.....	۱۱
۱-۵- تیلاپیا گونه زیلی و هیبریدی.....	۱۲
۱-۵-۱- ویژگی‌های زیستی و اکولوژیک.....	۱۳
۱-۶- تیلاپیا گونه بلو.....	۱۳
۱-۶-۱- ویژگی‌های زیستی و اکولوژیک.....	۱۳
۱-۷- قدمت تولید ماهی تیلاپیا در جهان.....	۱۴
۱-۸- بررسی خصوصیات غذایی ماهی تیلاپیا.....	۱۶
۱-۸-۱- مواد معدنی با نسبت بالا در تیلاپیا.....	۱۸
۱-۹- خصوصیات درمانی ماهی تیلاپیا.....	۲۰
۱-۱۰- استفاده از مزایای مختلف ماهی تیلاپیا در جهان برای درآمدزایی.....	۲۱
۱-۱۱- بررسی شایعات مختلف در خصوص تولید و مصرف ماهی تیلاپیا.....	۲۳
۱-۱۱-۱- کمبود ارزش غذایی و کم بودن مقدار امگا ۳ موجود در تیلاپیا.....	۲۳
۱-۱۱-۲- نسبت امگا ۶ به امگا ۳ در ماهی تیلاپیا.....	۲۵
۱-۱۱-۳- ماهی تیلاپیا یک ماهی مهاجم است.....	۲۶
۱-۱۱-۴- واردات ماهی تیلاپیا سبب نابودی صنعت قزل‌آلا شده است.....	۲۷
۱-۱۱-۵- ماهی تیلاپیا یک گونه غیربومی است.....	۲۸
۱-۱۱-۶- از دست رفتن منابع آبی به دلیل تولید تیلاپیا در کشور.....	۲۸
۱-۱۱-۷- ماهی تیلاپیا، یک ماهی همه‌چیزخوار است.....	۲۹
۱-۱۱-۸- ورود ماهی تیلاپیا به تالاب شادگان علاوه بر اختلال در صیادی سبب حذف گونه‌های بومی شده است.....	۲۹
۱-۱۱-۹- تولید ماهی تیلاپیا در کشور سبب نابودی محیط زیست می‌شود.....	۳۰

- ۱۱-۱-۱۰- تک‌جنسی کردن ۱۰۰ درصدی در فرایند تولید ماهی تیلاپیا ۳۰
- ۱۱-۱-۱۱- تیلاپیا، ماهی فقراست ۳۱
- ۱۱-۱-۱۲- بی‌کیفیت بودن فیله وارداتی و مضر بودن مصرف آن ۳۱
- فصل ۲. بزرگترین تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان تیلاپیا در جهان ۳۶
- ۲-۱- ۱۴ کشور دنیا ماهی تیلاپیا را تولید می‌کنند ۳۶
- ۲-۲- چین بزرگ‌ترین تولیدکننده و صادرکننده ماهی تیلاپیا در جهان ۳۷
- ۲-۳- اندونزی دومین تولیدکننده ماهی تیلاپیا در جهان است ۳۹
- ۲-۴- ارزش صنعت تیلاپیا در مصر به ۱,۳ میلیارد دلار رسیده است ۳۹
- ۲-۵- افزایش تولید ماهی تیلاپیا در فیلیپین برای تأمین امنیت غذایی ۴۱
- ۲-۶- اختصاص ۵۰ درصد از صنعت شیلات برزیل به پرورش ماهی تیلاپیا ۴۲
- ۲-۷- تولید سالانه ۲۲۰ هزار تن ماهی تیلاپیا با فناوری جدید در تایلند ۴۳
- ۲-۸- اشتغال ۵ هزار کارخانه در ویتنام با تولید ۳۰۰ هزار تن ماهی تیلاپیا ۴۴
- ۲-۹- ایجاد ۶۳ هزار شغل در مکزیک با گسترش تولید ماهی تیلاپیا ۴۶
- ۲-۱۰- تولید ۱۳۰ هزار تنی ماهی تیلاپیا، هدف سازمان شیلات مالزی تا ۲۰۲۰ ..... ۴۷
- ۲-۱۱- آمریکا و کانادا بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان ماهی تیلاپیا ۴۷
- ۲-۱۲- آلمان بزرگترین مصرف‌کننده ماهی تیلاپیا در اروپا ۴۹
- فصل ۳. تأیید سلامت ماهی تیلاپیا توسط مراجع بهداشتی جهانی ۵۲
- ۳-۱- تأیید سلامت ماهی تیلاپیا توسط فائو و سازمان غذا و داروی آمریکا ۵۲
- ۳-۱-۱- سازمان غذا و داروی آمریکا (FDA) ۵۳
- ۳-۲- گوشت ماهی تیلاپیا سرشار از ویتامین دی و مفید برای قلب ۵۴
- ۳-۲-۱- انجمن قلب آمریکا ۵۵
- ۳-۲-۲- اتحادیه بین‌المللی حفاظت از محیط زیست (IUCN) ۵۵
- ۳-۲-۳- آژانس حفاظت از محیط زیست آمریکا (EPA) ۵۶
- ۳-۲-۴- آژانس تغذیه، بهداشت و محیط زیست فرانسه ۵۶
- ۳-۳- تأکید وزارت بهداشت و سازمان دامپزشکی بر کیفیت ماهی تیلاپیا ۵۶
- فصل ۴. حمایت از تولید ماهی تیلاپیا در کشور ۵۸
- ۴-۱- حمایت اساتید دانشگاهی از تولید ماهی تیلاپیا ۵۸
- ۴-۲- حمایت کارشناسان تغذیه و دامپزشکی ۵۹
- ۴-۳- حمایت مسئولین سازمان شیلات از تولید ماهی تیلاپیا ۶۰
- ۴-۴- حمایت بخش خصوصی شیلات از تولید ماهی تیلاپیا ۶۳
- ۴-۵- مسئولین سازمان‌های جهاد کشاورزی کشور خواستار تولید تیلاپیا ۶۸
- فصل ۵. مزایا و وضعیت تولید و پرورش ماهی تیلاپیا در کشور ۶۹
- ۵-۱- مزایای تولید و پرورش ماهی تیلاپیا در کشور ۶۹
- ۵-۲- ذخیره ارزی و اشتغالزایی حاصل تولید ماهی تیلاپیا در کشور ۷۱

۳-۵- تاریخچه تولید ماهی تیلاپیا در کشور ۷۳

منابع ۷۵

فهرست جداول

جدول ۱. مشخصات تیلاپای نیل ۱۰

جدول ۲. میزان سدیم و پتاسیم موجود در ماهی تیلاپیا ۱۸

جدول ۳. میزان سلنیوم موجود در ماهی تیلاپیا ۱۹

جدول ۴. میزان ویتامین B۱۲ موجود در ماهی تیلاپیا ۲۰

فهرست اشکال

شکل ۱. میزان تولید ماهی تیلاپیا در جهان ۳۷

شکل ۲. وظایف سازمان فائو ۵۳

شکل ۳. بررسی مواد مغذی موجود در ماهی تیلاپیا توسط سازمان غذا و بهداشت و محیط زیست فرانسه ۵۵

شکل ۴. مجوز واردات گوشت ماهی تیلاپیا توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی کشور ۵۷